

CONGRES FORMATIEF EVALUEREN ALS BRUG TUSSEN ONDERWIJS EN LEREN

HAN_

AAN DE SLAG MET PEERFEEDBACK MET BEHULP VAN DE TOOLKIT LEERLINGVAARDIGHEDEN VOOR FORMATIEF EVALUEREN

Marjoleine Dobbelaer

Tamara van Schilt

Fedor de Beer

Eline den Tuinder

Edwin Buijs

Academie Educatie - Onderzoeksteam Kwaliteiten van de leraar

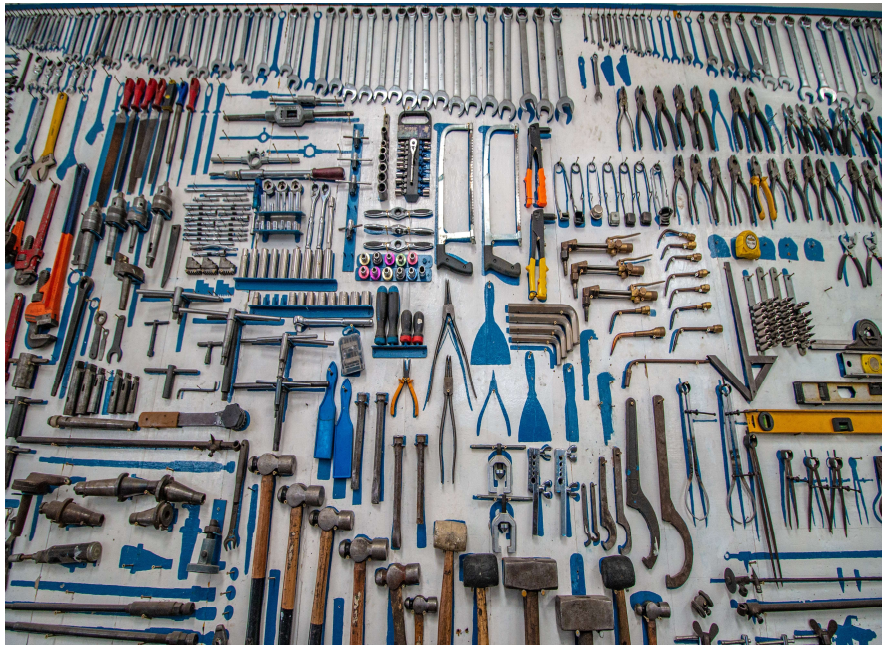

AGENDA

1. Korte introductie toolkit
2. Werken aan een feedbackcultuur
3. **Inschatting maken feedbackcultuur**
4. Verwachtingen verhelderen
5. Feedback vragen/ontvangen
6. Peerfeedback
7. **Aan de slag met peerfeedback**
8. Vervolgacties ondernemen
9. Vragen & opmerkingen

1. TOOLKIT LEERLINGVAARDIGHEDEN VOOR FORMATIEF EVALUEREN

Waarom een toolkit?

- Veel aandacht voor de 'docentkant' van formatief evalueren
- Leerlingen/studenten vervullen zelf echter ook een belangrijke actieve rol in het proces van formatief evalueren (zie bijvoorbeeld Carless & Boud, 2018; Gulikers et al., 2021)

Doelgroep:

Leraren en leerlingen in het VO

HOE ZIET DE TOOLKIT ERUIT?

Vijf onderdelen:

1. Werken aan een feedbackcultuur
2. Verwachtingen verhelderen
3. Feedback vragen en ontvangen
4. Peerfeedback geven
5. Vervolgacties ondernemen

Per onderdeel:

- Korte theoretische onderbouwing
- Doelen voor de leerlingen
- 2-6 werkvormen gebaseerd op wetenschappelijke literatuur

FEEDBACK VRAGEN EN ONTVANGEN

Er is de afgelopen jaren steeds meer erkenning gekomen voor het feit dat de leerling zelf een actieve rol vervult in het feedbackproces: of de boodschap van feedback aankomt, begrepen wordt, geaccepteerd wordt (of niet), en of er iets mee wordt gedaan, hangt voor een groot deel af van de leerling.

[Feedback vragen en ontvangen - Theorie en Werkvormen](#) →

[Werkvorm 1: Doel, waarde vormen en bronnen van feedback](#) →

[Werkvorm 2: Emoties positief gebruiken](#) →

[Werkvorm 3: Feedback informatiekaarten](#) →

[Werkvorm 4: Bewustwording over fixed en growth mindset](#) →

HOE ZIEN DE WERKVORMEN ERUIT?

- Duur van 20-60 minuten
- Staan op zichzelf
- In te zetten in een mentorles of vakles
- Stapsgewijze uitwerking van de werkvorm
- Werkvormen vragen nog wel om aanpassing aan niveau en voorkennis van de eigen leerlingen!

2. (1) WERKEN AAN EEN FEEDBACKCULTUUR

Waarom is dit onderdeel belangrijk?

- Voorwaarde voor formatief evalueren en het gebruiken van feedback
- Inzien welk gedrag er wordt verwacht als er (meer) gewerkt wordt met formatief evalueren

Doelen voor leerlingen

Leerlingen hebben inzicht in gedrag van leerlingen en leraren dat past binnen de gewenste feedbackcultuur in de klas en kunnen hierop reflecteren.

Leerlingen in een feedbackcultuur (idealiter, *Van der Steen et al.*, nog te *verschijnen*):

- hebben een lerende houding;
- zien de meerwaarde in van formatief evalueren;
- plannen en sturen hun leren zelf;
- vragen, geven en ontvangen feed-up, feed-forward en feedback;
- doen aan self-assessment;
- zijn actief en voelen zich betrokken;
- hebben het gevoel dat ze fouten mogen maken.

2. (1) WERKEN AAN EEN FEEDBACKCULTUUR

Vignetten

Bij de werkvormen wordt gebruikgemaakt van vignetten (Van der Steen et al., nog te verschijnen).

Welk gedrag en welke houding laten leerlingen en leraren zien wanneer er sprake is van een feedbackcultuur? (Van der Steen et al., nog te verschijnen).

Passen ze bij wat jullie binnen je school verwachten van een feedbackcultuur in de klas?

- *Zijn ze compleet? Wat mist er nog?*
- *Welke onderdelen passen (nog) niet?*
- *Wat zou je willen aanpassen?*

De leraar in een feedbackcultuur

(idealiter, *Van der Steen et al.*, nog te verschijnen):

- creëert een veilig en vertrouwd leerklimaat;
- creëert leerling-leraar relaties met leerlingsturing en kan de leerling in actie zetten tbv formatief evalueren;
- vraagt en geeft feed-up, feedforward en feedback;
- werkt vanuit een growth mindset: fouten maken hoort bij leerproces, ook dat van de leraar zelf;
- laat zien dat hij de meerwaarde inziet van formatief evalueren;
- heeft een coachende houding (i.p.v. een docerende houding).

3. INSCHATTING MAKEN VAN DE FEEDBACKCULTUUR

Aan de slag: In hoeverre past het leerlinggedrag in jouw klas of op jouw school bij een feedbackcultuur?

Lees het vignet en onderstreep wat overeenkomt bij de huidige situatie? (5 min)

Wat valt op?

Eerder klaar? Doe dan hetzelfde voor het leraargedrag (achterkant van het werkblad)

Werkblad 'zelfinschatting leerlingen feedbackcultuur'

Groene tabel

Wat doe je nu al?	Voorbeelden	Belangrijk?
Hieronder schrijf je per vakje een punt op dat je groen hebt gekleurd.	Hieronder schrijf je op wat je doet als je in de klas dit laat zien. Wat zeg je dan? Hoe ziet dat er uit? Welke stappen zet je? Wat merken anderen hiervan?	Hieronder schrijf je op waarom dit voor jou belangrijk is. Wat heb je er aan, wat levert het je op?

Gele tabel

Wat doe je nu nog niet?	Voorbeelden	Belangrijk?
Hieronder schrijf je per vakje een punt op dat je geel hebt gekleurd.	Hieronder schrijf je op wat er volgens jou nog nodig is om dit te kunnen doen. Wie moet dan wat doen? Hoe ziet dat er uit? Welke stappen zet je? Wat merken anderen hiervan?	Hieronder schrijf je op waarom dit voor jou belangrijk zou kunnen zijn. En of je ook echt denkt dat dit zo is. Of zijn er ook redenen waarom je dit niet zou willen doen?

4. (2) VERWACHTINGEN VERHELDEREN

Doelen voor de leerlingen

Kennis van wat kwaliteit inhoudt

Leerlingen...

- hebben inzicht in de doelen en beoordelingscriteria
- kunnen inschatten in hoeverre ze hier al aan voldoen en wat ze nog moeten leren

4. (2) VERWACHTINGEN VERHELDEREN

Algemene tips bij dit onderdeel

- Bespreek de doelen met leerlingen aan het begin van een lessenreeks of grote opdracht;
- Bespreek (beoordelings)criteria aan de hand van een rubric of beoordelingsformat;
- Werk waar mogelijk met een diversiteit aan voorbeelden.

5. (3) FEEDBACK VRAGEN EN ONTVANGEN

Doelen voor de leerlingen

Leerlingen kennen...

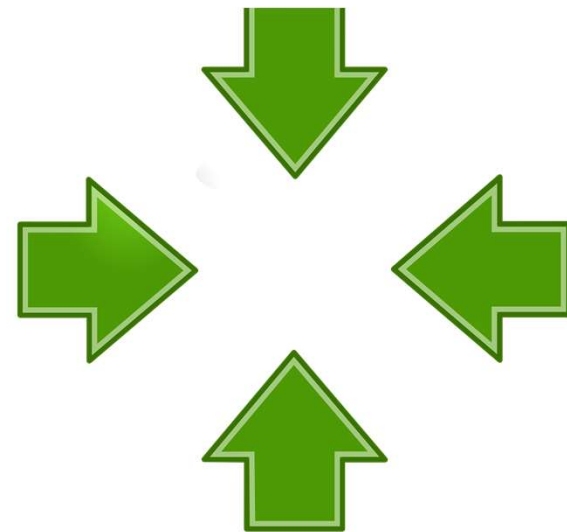
- het doel en waarde van feedback
- de verschillende vormen en bronnen van feedback
- emoties die feedback kan oproepen
- de growth en fixed mindset

5. (3) FEEDBACK VRAGEN EN ONTVANGEN

Algemene tip bij dit onderdeel

Streef ernaar dat leraren en leerlingen een gezamenlijk beeld hebben van het doel, de waarde, de vormen en mogelijke bronnen van feedback.

6. (4) PEERFEEDBACK GEVEN: INTRODUCTIEFILMPJE

6. (4) PEERFEEDBACK GEVEN

Doelen voor de leerlingen

Leerlingen weten

- wat peerfeedback is
- wat de voordelen zijn
- wat de kwaliteitscriteria van goede feedback zijn

Leerlingen kunnen

- goede feedback herkennen
- goede feedback geven

6. (4) PEERFEEDBACK GEVEN

Tips voor leraren

- Kleine stappen, beginnend met niet-bedreigende oefeningen (Lindner & Visser, 2018)
- Gebaseerd op vastgelegde of zelfgekozen criteria (Hattie & Timperley, 2007)
- Vaak voorkomende feedback klassikaal bespreken

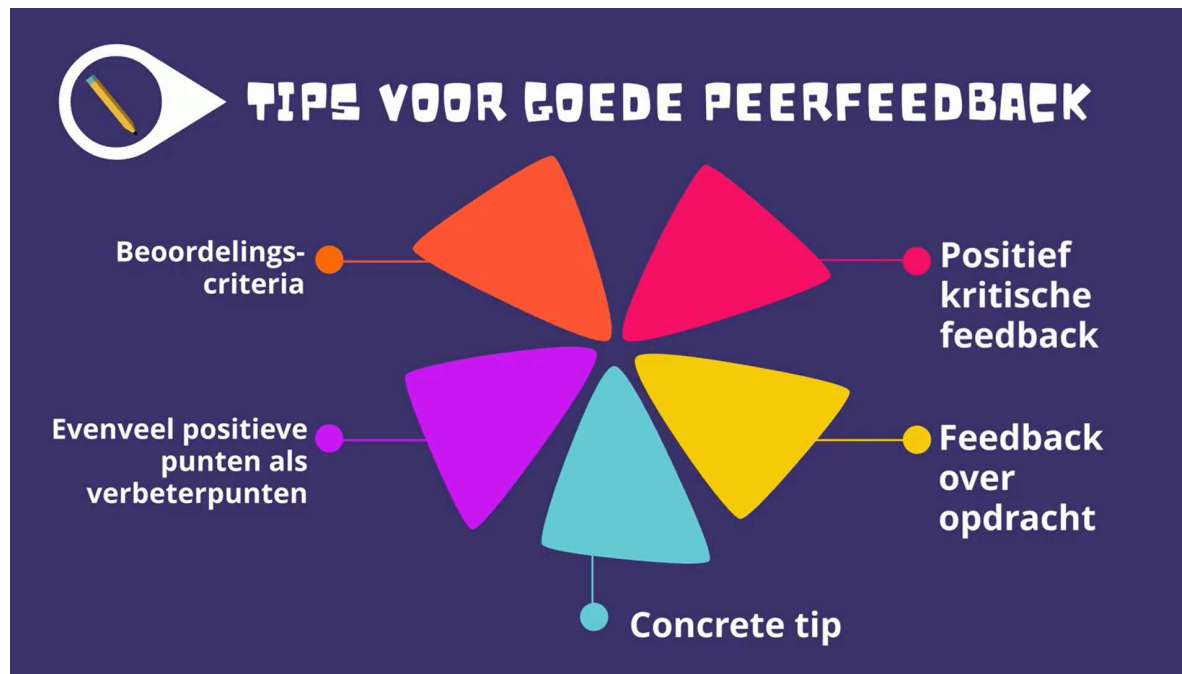

6. (4) PEERFEEDBACK GEVEN

Werkvormen

1. Peerfeedback inleiden met een filmpje
2. Kwaliteit feedback beoordelen
3. Klassikaal feedback geven met Austin's butterfly
4. Feedback geven als groep
5. Rollenspel mondelinge feedback geven
6. Individueel schriftelijke feedback geven

6. (4) PEERFEEDBACK GEVEN: WERKVORM 1: PEERFEEDBACK INLEIDEN MET EEN FILMPJE

6. (4) PEERFEEDBACK GEVEN: WERKVORM 2: KWALITEIT FEEDBACK BEOORDELEN

- De kwaliteit van feedback beoordelen die is gegeven door leerlingen uit eerdere jaren of klassen
- Met behulp van een werkblad met kwaliteitscriteria

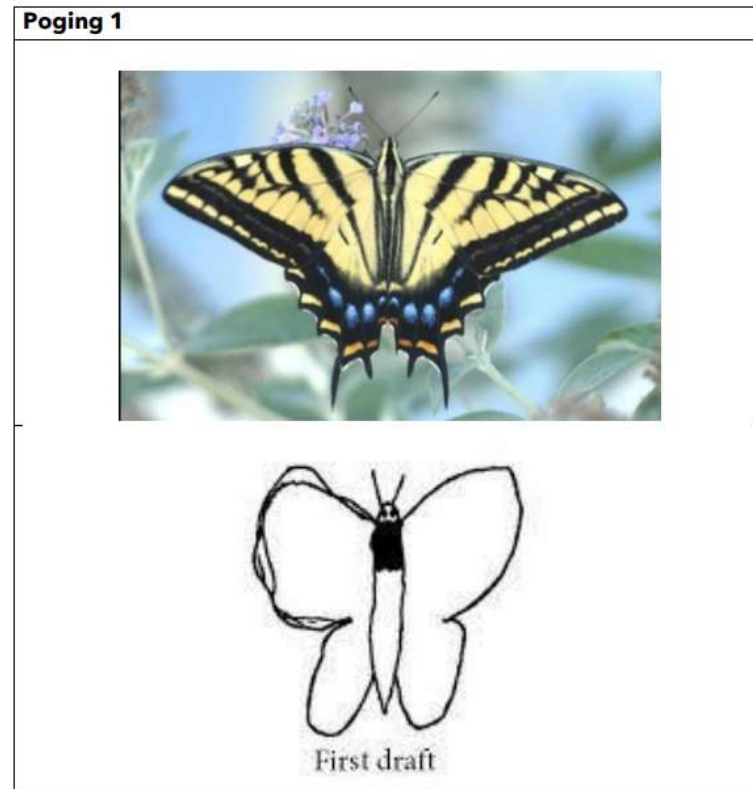
WERKBLAD: WAT IS DE KWALITEIT VAN DE FEEDBACK?

Naam:

Inhoud van de feedback	
Gaat de feedback over wat er geleerd wordt met de opdracht? Gaat het over het leerdoel ?	
Zou je na het lezen van de feedback weten wat je al goed hebt gedaan om het leerdoel te behalen?	
Zou je na het lezen van de feedback weten wat je nog moet verbeteren om het leerdoel te behalen?	
Zou je na het lezen van de feedback weten hoe je zou kunnen verbeteren?	
Vorm	
Worden er in de feedback ook positieve punten genoemd?	
Is de feedback niet gericht op de leerling , wie hij/zij is?	
Zou je het vervelend vinden om deze feedback te ontvangen?	
Begrijp je alles wat er in de feedback geschreven staat?	
Conclusie	
Wat heb je nu geleerd over het geven van feedback?	

6. (4) PEERFEEDBACK GEVEN: WERKVORM 3: KLASSIKAAL FEEDBACK GEVEN MET AUSTIN'S BUTTERFLY

- In een klassikale setting feedback geven op verschillende pogingen van een leerling om een vlinder zo natuurgetrouw mogelijk na te tekenen
- De leraar reageert op de feedback en geeft de leerlingen inzicht in de kwaliteit ervan
- Alternatief: fragmenten uit of foto's van een (oud) leerlingproduct uit eigen praktijk met verschillende tussenversies

6. (4) PEERFEEDBACK GEVEN: WERKVORM 4: FEEDBACK GEVEN ALS GROEP

- Leerlingen geven feedback op het werk van een leerling die zij niet kennen (betoog van scholieren.com of leerlingproduct uit eigen praktijk van eerdere lichten)
- Met behulp van werkblad 'kwaliteitsvragen betoog' of werkblad 'wat is de kwaliteit van de feedback?'

WERKBLAD KWALITEITSVRAGEN BETOOG

1. Is de tekst voorzien van een titel? Ja/Nee
2. Is de titel aantrekkelijk? Ja/Nee.
Indien nee, leg uit waarom niet:
.....
.....
.....
3. Staat er een aandachtstrekker in de eerste alinea? Ja/Nee
Zo ja, wat vind je van deze aandachtstrekker?
.....
.....
4. Met welke argumenten onderbouwt de leerling zijn stelling? Geef feedback op alle argumenten in het betoog. Denk daarbij aan: is het argument duidelijk? Legt de leerling uit waarom hij/zij iets vindt? Gebruikt de leerling daarbij voorbeelden?
.....
.....
.....

6. (4) PEERFEEDBACK GEVEN: WERKVORM 5: ROLLENSPEL MONDELINGE FEEDBACK GEVEN

- Leerlingen geven elkaar in tweetallen mondelinge feedback op een fictieve opdracht (voorbeeldfilmpje van spreekbeurt of werk van leerlingen uit eerdere lichtingen)
- Met behulp van een werkblad met kwaliteitscriteria
- De leerlingen bespreken de gegeven feedback na

WERKBLAD FEEDBACKVRAGEN

1. Werd er in de spreekbeurt relevante informatie gegeven?

.....
.....
.....

2. Was de informatie duidelijk? Heb je alles begrepen?

.....
.....
.....

3. Wat vond je van de presentatie bij de spreekbeurt?

.....
.....
.....

4. Hoe vond je dat er gepresenteerd werd? (rustig en duidelijk praten, oogcontact, etc.)

.....
.....
.....

6. (4) PEERFEEDBACK GEVEN: WERKVORM 6: INDIVIDUEEL SCHRIFTELIJKE FEEDBACK GEVEN

- Leerlingen geven elkaar in tweetallen schriftelijke feedback op eigen werk
- Met behulp van een werkblad met kwaliteitscriteria
- De leerlingen bespreken de gegeven feedback na

WERKBLAD: WAT IS DE KWALITEIT VAN DE FEEDBACK?

Naam:

Inhoud van de feedback	
Gaat de feedback over wat er geleerd wordt met de opdracht? Gaat het over het leerdoel ?	
Zou je na het lezen van de feedback weten wat je al goed hebt gedaan om het leerdoel te behalen?	
Zou je na het lezen van de feedback weten wat je nog moet verbeteren om het leerdoel te behalen?	
Zou je na het lezen van de feedback weten hoe je zou kunnen verbeteren?	
Vorm	
Worden er in de feedback ook positieve punten genoemd?	
Is de feedback niet gericht op de leerling , wie hij/zij is?	
Zou je het vervelend vinden om deze feedback te ontvangen?	
Begrijp je alles wat er in de feedback geschreven staat?	
Conclusie	
Wat heb je nu geleerd over het geven van feedback?	

7. AAN DE SLAG MET PEERFEEDBACK

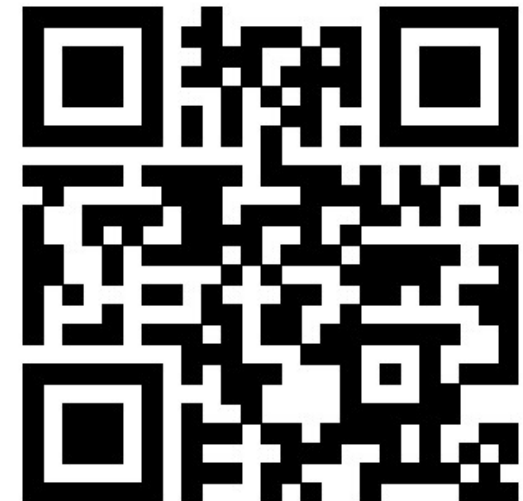
Aan de slag!

Welke werkvorm zou jij willen inzetten in je les in de komende weken?

Lees de werkvorm en pas de werkvorm zo aan, dat deze past bij de inhoud van jouw les en/of de groep leerlingen.

Toolkit:

<https://www.han.nl/artikelen/2021/03/toolkit-formatief-evalueren/>

[edu.nl/r7gvk](https://www.han.nl/artikelen/2021/03/toolkit-formatief-evalueren/)

7. KORTE TERUGKOPPELING

8. (5) VERVOLGACTIES ONDERNEMEN

Waarom is dit onderdeel belangrijk?

Leerlingen moeten weten hoe ze met feedback om moeten gaan en wat ze ermee kunnen

- Doelen stellen
- Plan van aanpak maken
- Voortgang monitoren

Doelen voor de leerlingen

- Ontwikkelen van een repertoire van acties die leerlingen kunnen uitvoeren na het ontvangen van feedback
- Een plan kunnen opstellen na het ontvangen van feedback

8. (5) VERVOLGACTIES ONDERNEMEN

Voorbeeld van een werkvorm

WERKVORM 2: OPSTELLEN VAN EEN ACTIEPLAN

Doel:
Leerlingen ontwikkelen vereiste vaardigheden voor het opstellen van een plan, op basis van de ontvangen feedback op hun werk, door het gebruik van de flowchart.

- Subdoelen:**
- Leerlingen krijgen inzicht in hun huidige begrip en prestaties;
 - Leerlingen stellen een plan op aan de hand van de ontvangen feedback met behulp van de flowchart;
 - Leerlingen verwerken de ontvangen feedback om de verschillen tussen hun huidige begrip en prestatie en het leerdoel te verkleinen met behulp van het opgestelde plan.

Korte omschrijving:
De leerlingen bekijken aan de hand van de flowchart de ontvangen feedback op hun werk. Hierbij is het van belang dat alle leerlingen feedback hebben ontvangen. De leerlingen focussen door het gebruik van de flowchart en het werkblad op waar ze naartoe moeten (leerdoelen), waar ze staan (wat gaat al goed en wat moet beter), en hoe ze nu verder moeten (acties plannen).

FLOWCHART FEEDBACKVAARDIGHEDEN

9. DE TOOLKIT LEERLINGVAARDIGHEDEN VOOR FORMATIEF EVALUEREN: WERK IN UITVOERING

- De toolkit wordt nog steeds verbeterd en uitgebreid
 - Hoger-onderwijsversie
 - Strips
- Feedback, gebruikerservaringen, en aanvullingen voor de toolkit (bv. feedback of voorbeeldproducten van leerlingen) zijn altijd welkom!

10. VRAGEN OF OPMERKINGEN?

Edwin.Buijs@han.nl

11. LITERATUUR

- Carless, D., & Boud, D. (2018). The development of student feedback literacy: enabling uptake of feedback. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 43(8), 1315-1325.
- Gulikers, J., Veugen, M., & Baartman, L. (2021). What are we Really Aiming for? Identifying Concrete Student Behavior in Co-Regulatory Formative Assessment Processes in the Classroom. *Frontiers in Education*, 6, 1-14.
- Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of educational research*, 77(1), 81-112.
- Lindner, J., & Visser, S. (2018). De winst van peerfeedback. *Onderwijsinnovatie*, 20(1), 38-39.